

ALMANAHUL

ZIARULUI

TRIBUNA EVREEASCĂ

PE ANUL
5698

TRIBUNA EV
Organ Sionist Independent
APARE SÂMBĂTĂ
Vă recomandăm acest zărilor
După 5 ani Numărul 200

TRIBUNA EVREEASCĂ
5698

"Tribuna Evreească" în țară

ASCHIA
Armasul lui Iosif Papea în...

Redactat de :
C. Barzilay
B. Caușansky
I. I. Burstein
Administrația :
Leonciu Rosenblum

ȘTIRI din ERETZ-ISRAEL

Poliția
■ În județul de...
■ În județul de...
■ În județul de...

ALMANACHUL
ZIARULUI
TRIBUNA EVREEASCĂ
PE ANUL 5698

Redactat de
C. BARZILAY
și
B. CAUSANSKY
Administrația :
Leonciu Rosenblum

IASI **Septembrie 1937**
Țișri **5698**

Iasi — Tipografia „Progresul” Strada Victor Place 7

uerman-Rodion, Iacob Gropper, Motti Rabinovici, A.L. Zissu etc.
Iașul antebelic a cunoscut o serie de societăți sioniste,
vreo 20 la număr.

Astfel avem în 1889 o societate Ohle Sem în frunte cu Dr.
Lippe, S. Goldenthal și S. Rappaport. Scopul societății era cul-
tivarea literaturii ebraice. Activitatea acestei societăți e continu-
ată apoi de clubul sionist înființat în 1899. Mai trebuiesc pome-
nite „secțiile sioniste”; „Nachem Zion”; „Ezrat Zion”; „Dr. Lippe”
„Dr. Gaster”, „Dr. Niemirower”, „Dorschei Zion”, „Benoth-Zion”
„Benoth Iehuda”. „Profesor Schapira”.

✠

Fr. Oppenheimer

la Iași

în anul 1907

Lazăr Ioseph, Sufrin, Herman,
Iraș Keiș, Helman, Frühling, pictorul Schwartz, M. Duff, Gropper, Silver,
Schwartzfeld, Dr. Lippe, Fr. Oppenheimer, Dr. Niemirower Dr. Frühling, Șmilovici,
L. Rothenberg, Willy Goldstein, M. Kahane, A. Șmilovici

A mai existat și un club de lectură sionist: „Or-Zion”. Iar
dela 1900 au luat ființă și secțiile „Max Nordau”, „Tikwas-Israel”
„Șivas-Zion”, etc. În materie de presă sionistă Iașul a avut încă
de pe vremea Chowewe-sionismului o serie de reviste literare
ebraice: Zimrath Haeretz, Haolech și Talpioth scoase de M. S.
Rabener, Moise Ornstein și D. Rokeach. În 1900 apar la Iași
alte 3 gazete sioniste „Răsăritul” fondat de Heinrich Rosenbaum
„Jüdischer Geist” realizat de L. Rokeach, „Jüdische Zukunft”
realizat de Kohn.

Astăzi presa sionistă este reprezentată la Iași de „Tribuna
Evreească” fondată în 1932. Tribuna Evreească care și-a mărit de
curând numărul paginilor, tinde tot mai mult să se apropie de
nivelul ziarelor sioniste din străinătate.

Almanachul de față cași marele număr de cetitori al Tri-
bunei ne scutesc de a mai insista asupra acestei laturi a activi-
tății noastre sioniste, destul de apreciată și bine cunoscută.

După 1910 toate societățile pomenite mai sus fuzionează,
punându-se astfel baza Organizației sioniste așa cum o cunoaș-
tem astăzi. Dar înainte de a încheia acest capitol să pomenim
aici cu pioasă recunoștință numele acelor care s’au ilustrat în

etc.
iste,
Dr.
ul-
lu-
le-
e-
n"

vlața mișcării și care au sprijinit larg realizarea idealului național :
Moritz Wachtel, cunoscutul filantrop, numit pe drept cuvânt
părintele evreimii ieșene. Lui îi se datorește printre alte donații
importante, crearea din mijloace proprii, a căminului de odihnă
pentru muncitori de pe Achuza Sir Herbert Samuel.

Solomon Sufrin, a fost secretarul Organizației Sioniste între
anii 1910-1916. Om modest dar însuflețit de dragostea pentru
Sion și pătruns de învățăturile herzliene, a fost sufletul organi-
zației. E interesant de amintit că lui îi se datorește introducerea
telegramelor de felicitare în folosul F. N. E. și care azi constituie
importantă sursă de venituri pentru K. K. L. (cetitorii vor găsi
în corpul almanachului facsimilele scrisorilor schimbate în această
chestiune între el și Herzl).

NAHUM SOCOLOW LA IASI

în anul 1912

În asistență : N Sokolow, A. L. Zissu, Av. M. Schecher, Jacob Schönberg,
Rachelle Schönberg, Arh. Schönberg, M. Duff, Iacob Hirschensohn, poetul Grop-
per, Ira Keiș, L. Klughaupt, Isac Eisenhändler, etc.

I. L. Rosenștein, fiu al Iașilor, o figură importantă a vieții
economice ieșene. Om de bine, cunoscut prin activitatea în co-
merț de peste o jumătate de veac, a închinat deasemenea o operă
constructivă țării în reclădire.

Mai trebuiesc amintiți apoi secretarul mereu activ, și plin
de inițiativă *Strulovici*, animator și un muncitor asiduu pentru ca-
uza sionistă. *Moses Nacht* și *Șmil Mates* talmudiști erudiți și lup-
tători neobosiți, *Efraim Valdman* mort în 1917 și *Adolf Bockler*
mort în Eretz-Israel.

Și-au mai legat numele de reclădirea Palestinei, următorii
concetățeni ai noștri, pe cari ne bucurăm a-i vedea și azi la datorie :

Josef Gezler, a construit spațioasa școală de pe Achuza Sa-
muel. O clădire mare care este o fală a așezământului de pe
Carmel. De notat că Achuza Sir Herbert Samuel este o creație
a evreimii române și în bună parte a evreilor ieșeni.

S. Valdman, deasemenea om de bine și filantrop bine cu-
noscut a realizat o frumoasă operă constructivă țării sfinte, care
îi eternizează memoria.

* * *

Inainte de a trece la stadiul actual al Organizației Sioniste din Iași, trebuie să mai vorbim despre un eveniment care a marcat o epocă în istoria sionismului din România.

Epoca „Licht”. Nu ne ajunge spațiul să vorbim despre această mișcare atât de importantă dar cronicari fideli, nu putem trece în revistă istoria sionismului ieșan fără a o menționa cel puțin.

În anul 1915 un grup de tineri dintre cei mai dotați s’au adunat laolaltă pentru a porni o luptă de trezire a conștiinței naționale a fraților lor. În slujba ideii lor, ei fondează o revistă „Licht” (Lumină) din care nu apar decât primele 4 numere. Apoi situația politică se schimbă, intervine războiul, fondatorii și colaboratorii revistei pleacă să-și facă datoria pe front. Din cenacul Lichtului pomenim pe Moti Rabinovici, Iacob Gropper A. L. Zissu, I. Botoșanschi pictorii Rubin, Jon și Ross ale căror vignete intervin și cu textele publicate în Licht.

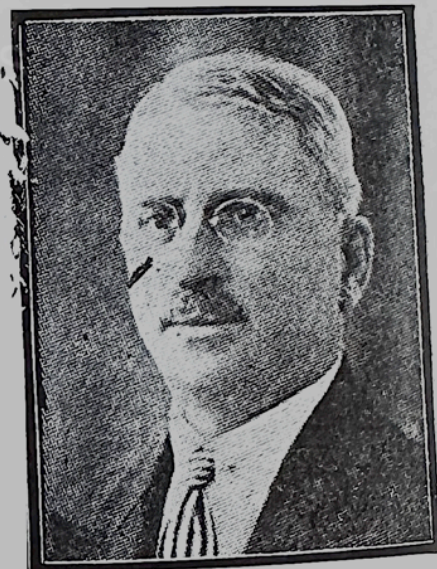
Un studiu interesant asupra acestei epoci a apărut în anul XV al revistei Hasmonaea și-l recomandăm călduros cetitorilor noștri.

Organizația Sionistă cunoaște apoi în timpurile mai recente pe harnicul Mois Schechter apoi pe Marcu Gălățeanu; aceasta din urmă are deosebite merite în înfiriparea fermei Hechalutz și în pătrunderea ideii sioniste în diferitele corporațiuni, în special în Comunitate. Moise Schechter a fost secondat de A. L. Zissu și L. Șaraga.

ILIE MENDELSON
Președinte de onoare al Org. Sioniste—Iași

în activitatea de d-l Dr. Frühling, A. L. Zissu și L. Șaraga.

Lui Gălățeanu i-a urmat bunul nostru prieten camarad dârz și om de o rară bunătate sufletească, Ilie Mendelsohn, Conul Ilie... omul, care este în fruntea treburilor obștești și în general, unde există o suferință evreească. Conul Ilie a dat impuls la toate acțiunile nobile evreești. Grație lui, Keren Hayessod-ul a fost ridicat la un standard înalt la Iași. Hechaluzul, a cunoscut subsidiile grase ale lui Conu Ilie, care a mai fost secondat în aceste elanuri de către o vrednică tovarășe, soția sa Amalia Mendelsohn, o adevărată Eșeth Chail, care a fost în capul treburilor sioniste ani de arândul și de ginerele lor Inginer Calmanovici, animatorul sportului

MARCU GALĂȚEANU
fost președinte al Org. Sioniste—Iași

evreesc și reorganizatorul asociației Macaby, Sala bine amenajată, parchetată și utilată cu aparate necesare, se datorează sacrificiilor și muncii acestui om. Ilie Mendelsohn preluând conducerea Comunității, post de mare răspundere morală și materială, conduce reorganizarea sioniste, a fost preluată efectiv de către fostul ei secretar general, Dl. David Komarofsky, acel cunoscut și apreciat

I. L. Rosenstein

animator a tot ce e sionist în urbea noastră. Dl. Komarofsky, conduce întreaga activitate sionistă la Iași iar colaborarea și sprijinul său efectiv se alătură tuturor inițiativelor în acest domeniu. D. Komarofsky este veșnicul entuziast al mișcării iar elanul lui și-a păstrat întreaga ardoare a tinereții.

La secretariatul general, a urmat un vrednic muncitor, fostul cenaclist al Lichtului și animator al tuturor operelor culturale ale Organizației, d. Beno Wachtel.

Actuala conducere a organizației sioniste are în jurul său o seamă de camarazi, cu un trecut de activitate bogată, și cari veghiază la prestigiul mișcării și la dezvoltarea ei. Cităm pe *Dst. D. Grünberg Moldvan*, camarad care aduce peste tot cu-

vântul cald al evreismului, nealterat, totul în semnul renașterii noastre. Fost președinte al diverselor instituții sioniste ieșene ca *ledidei Hechalutz*, *Keren Hayessod* și *Waad Aljah*, activează cu succes și în direcția asistenței sociale depe lângă comunitate. Apoi *I. Șaraga*, aprig luptător pe câmpul activității de zi pe ogorul sionist, e totdeauna primul la orice acțiune pozitivă, atât el cât și soția lui. *Dr. Isac Avram* a activat mult timp în ulița evreească și sionistă, *D-rul Isac Avram* e astăzi stabilit în Palestina. Neîntrecut orator, eșean integru, intelectual autentic, *d-rul Avram* a stat în primele rânduri al sionismului pe care-l desăvârșește astăzi în țara lui Israel.

A. Stivel și *Max Thau* colaboratori sinceri la opera pe care o înfăptuește organizația ieșană.

Apoi d-nii: *H. Ghelber*, *M. Duff*, *Meilich Spectorman*, *Dr. I. Fainboim*, *L. Klughaupt*, *Av. Hahamu*, *Hună Coiler*, *H. Rothenberg*, *A. G. Coifman*, *N. B. Rechler*, *C. Eisenhändler*, *B. Caușansky*, *L. Rosenblum* vin să completeze galeria activi întru renașterea națională.

Cităm în categoria activității noastre și femeia evreică. *A. C. F. E.*-ul în care activează camaradele noastre, are și el un istoric care îi face cinste. Cine nu-și amintește de Doamna *Rachel Schoenberg*, femeia cu înalte însușiri sufletești, cu un remarcabil talent de convingere. Nu odată a uimit asistența prin

curajul ei de a afirma demnitatea noastră națională, în orice împrejurare. A dus flacăra sionismului în mijlocul clasei suprapuse evreiești, unde femeia evreică era cu totul înstrăinată de noi. Rachel Schoenberg a realizat Sionismul pentru dânsa și de mult trăiește pe meleagurile sfinte la care a răvnit. Ei i-a urmat camarada noastră Amelie Peckelmann. Este soția devotată a poetului Enric Furtună pe care cetitorii Tribunei Evreiești îl apreciază din coloanele gazetei. A condus cu devotament secția A. C. F. E.-ului, conducându-și echipele cu succes în diversele acțiuni pentru fondurile sioniste.

Doamnei Peckelman, i-a urmat la conducere soția camaradului nostru D. Komarofsky, doamna Jeana Komarofsky. Mai fac parte din acel buchet de camarade, cari colaborează la toate acțiunile practice pentru mântuirea neamului nostru D-nele med. Dent. Cl. Grünberg, Betty Wechsler, Netty Șaraga, Sofia Ing. Katz, Any Moldvan, D-ra Lea Frenkel, Rothenberg, Mehlmann, care formează garda de onoare a mișcării și a atributelor ei. Keren Hayessod, Keren Kayemeh, Hechalutz, Tarbut, scoala evrească, biblioteca judaică. Dar cea mai importantă activitate a A. C. F. E.-ului este desigur crearea și întreținerea lui Gan Ieladim, grădina de copii, complex ebraizat și care ar câștiga încă și mai multă importanță dacă ar fi complectată de o rețea de școli primare, în care studiul limbii ebraice să nu fie numai un punct din program sau în cazul cel mai bun un capitol bugetar...

Activitatea pentru capitalul nostru național a găsit într'un grup de doamne un sprijin efectiv și de mare importanță. Camarada noastră Med. Dst. Clara Grünberg, soția camaradului nostru David Grünberg, secondată de d-nele Rothenberg, Corina Ing. Grünberg și Rozica Nacht, este reorganizatoarea cutiei Keren Kayemeth și în jurul lor s'au grupat harnicele albine, bravele noastre camarade, cari distribuie și golesc cutiile de fond național, influențând cu prestigiul și prestanța lor această activitate. Plini de admirație cităm aceste fericite exemple a devotamentului pentru cauză, ca pilduitoare pentru alți și altele.

În acest capitol încadrăm și pe acei bravi și tăcuți camarazi ai noștri, cari sunt nelipsiți în munca de colectare, acțiuni speciale pro Keren Kayemeth sau Keren Hayessod. Cităm pe activul nostru prieten *Dr. H. Solomovici*, fin intelectual, autor al unor teze originale în concepția problemei judaice, cu o bogată activitate în slujba obștiei; el e prezidentul Keren-Hayessodului;

S. Waldmann

Lessner, neobosit muncitor în aceeași direcție, pătruns de focul sacru al credinței pentru Sion, Lazăr Rothenberg fost ani de-a rândul Comisar K. K. L. vechi camarad între noi, azi ocupând un post de mare răspundere în comunitate, unde veghiază ca nimeni altul, ca fondurile noastre naționale să fie în loc de cinste.

Un grup activ în organizație îl reprezintă azi tineretul academic grupat în Hasmonaea. Hasmonaea își propune să îndeplinească rolul unui departament cultural și propagandistic pe lângă organizație.

În ultimii doi ani la început sub conducerea lui I. I. Burștein azi sub președinția lui Beno Wachtel, Hasmonaea a realizat o bibliotecă populară de împrumut gratuit, prima și unica în Iași.

Biblioteca este frecventată de 350 de cititori, numărul lor sporind din zi în zi. În afară de cărți literare în limbile ebraică idisch, română și franceză, biblioteca mai cuprinde și o bogată secțiune de judaistică și de documentare sionistă.

Elanul și perseverența cu care lucrează tinerii hașmonaeiști ne îndreptățesc să credem că-și vor realiza în curând și celelalte puncte din program.

Sionismul ieșan se fălește cu structura lui organizatorică, de a fi înlăturat tendințele centrifuge ale sionismului fracționar. În jurul mescii de lucru a organizației stau sioniști de diverse ideologii, însă uniți în gând și simț pentru triumful general al cauzei, pentru ținta finală. Deaceia credem că energia și forța dobândită prin această unire va da posibilitate Organizației din Iași să-și desăvârșească opera începută. Lista dezideratelor noastre mai este destul de mare, dar cu timpul ea va deveni lista realizărilor noastre.

momentan, văzută prin prizma unor combinațiuni politice oculte) — o pagină de pioasă aducere aminte se cuvine să închinăm acestor trei corifei, cari cultivând câmpul medicinei pe lângă acela al unei strălucite vocații cărturărești, n'au pregetat a-și închina inima și mintea acțiunii de regenerare națională a seminției lor ..

Doctorul Karpel Lippe, originar din Polonia, dintr'o veche familie de talmudiști (și-a putut urmări ascendența până la genialul comentator al Bibliei, *Raschi*) a urmat cursurile Facultății de Medicină din Erlangen (Germania) și s'a stabilit în Iași, unde a fost unul din cei dintâi medici și desigur cel mai populat.

Talmudist savant și spirit viu, combativ, el a dat la iveală o serie de importante lucrări pe terenul exegetice și a polemice (teologice și sociale) din care cităm: „Das Evangelium Mathäi vor dem Forum des Talmud“, „Rabinisch-wissenschaftliche Vorträge“ „Die Affäre Tisza-Esslar“ etc.

Mișcarea lui Herzl l'a alăturat imediat sionismului, după ce cu câțiva ani în urmă a participat ca delegat la conferința dela Katowitz, unde s'a pus bazele așa zisului Chowewe-Sionism.

Primul congres sionist din Basel îl găsește, deși bătrân, în primele rânduri, fiindu-i încredințată, în vederea alegerii biroului, preșidenția de vârstă. Aprig luptător cu pana și cuvântul, mare i-a fost înrâurirea asupra populației evreești, care-l venera. Totdeauna în fruntea treburilor obștești, avocat al neamului său, de o popularitate nemai întâlnită ca medic și ca om, el a fost și președintele ordinului Bnei Brith din Iași, întreținând până la adânci bătrânețe, prin conferințe și publicații, flacăra spiritualității evreești.

* * *

Doctorul H. Burstin, a fost un strălucit elev al școalei de Medicină din Viena. Acolo, spiritul său, setos de știință și cu predilecție înclinat cunoștințelor humaniste, s'a cultivat, frecventând prelegerile de filosofie. Echilibrat și senin, gândirea lui era armonioasă, întocmai cași neobișnuitul său dar de expunere. Stăpân pe concepții și înfrânând olimpic fluxul ideilor și-al cuvântului, oratoria lui era o culme de artă clasică. Inimă deschisă larg suferințelor omenești și cu deosebire senzibilă la destinul coreligionarilor săi — a stat și el pururi în fruntea intereselor superioare evreești. Innobila cu olimpica-i personalitate orice așezământ patronat de el. Și erau multe. Față de sionism, adaptase o poziție apoliniană, de largă înțelegere a problemelor culturale și de nobil pathos pentru frumusețea lui etică. Nu era un general al mișcării de renaștere ci un apologist al ei. Biruințele au nevoe și de *Pindari*, nu numai de *Themistocli*.

„Opera” lui s'a risipit întreagă în prelegeri, conferințe și cuvântări. N'a tipărit decât foarte puțin. A rămas în urmă-i exemplul unei

vieți luminoase, închinată binelui, frumosului și idealului... A murit în exercițiul nobilei sale profesiuni, răpus de microbul tifosului exantematic, viața-i nimbă de razele lui Apolo, s'a încheiat cu o moarte eroică.

* * *

Doctorul Steuerman, mezinul acestei constelații, scriitor, polemist și luptător social, a activat în scurta-i și sbuciumată-i viață, mereu alături de ceilalți doi, păstrându-și o puternică individualitate și adăogând prin marele-i talent cât și prin impresionanta-i capacitate de muncă la prestigiul Iașului cultural și înflorirea acelei epoci de glorie și eroism de care pomeneam. Medic popular și el, intrat ca om în conștiința maselor și apreciat fiind ca literat, de către cele mai alese cercuri critice, el luă poziție pentru sionism, chiar dela începuturile mișcării, dându-și prețiosul obol intelectual acelui „Club de Lectură” care a strâns cel dintâi, în jurul ideii lui Herzl, un impozant număr de studenți și intelectuali evrei.

A fost primul redactor al primului organ sionist din țară „Răsăritul”, editat de leaderul de pe atunci al mișcării: H. Rosenbaum. Bogata-i activitate la acest hebdomadar cu impecabilă ținută literară, ar fi ea singură suficientă să înscrie cu litere de aur numele în Cartea neamului.

Dar și activitatea-i poetică, de mai târziu, când, prins în angrenajul distrugător al scrisului zilnic, al multiplelor ocupații de interes obștești și al luptei pentru drepturile cetățenești, nu și-a mai putut închina toate forțele idealului sionist, încă înregistrează accente poetice național-evreiești, ca'n acea viguroasă poezie „Pământ”, bucată de rezistență întru propagarea ideii mântuitoare, în anii eroici ai crezului ce-au precedat încăierarea popoarelor și declarația Lordului.

Doctorul Steuerman a fost de altfel singurul dintre cei trei care a mai apucat această „declarație”. Suferinți morale, zdruncinări sufletești i-au întunecat bucuria acestei bune vestiri. Și-a pus capăt vieții, când marile lui însușiri ar mai fi putut aduce reale foloase neamului său, de care, dacă în prima-i tinerețe s'a lamentat cândva, s'a simțit legat în tot restul vieții prin cele mai trainice legături ale inimii și minții.

Să luăm aminte că acești trei corifei ai evreimii ieșene au activat concomitent, mână 'n mână, armonizându-și gândurile și personalitatea în vederea binelui comun și-al unui ideal pe atunci utopic — și să recunoaștem că mâna unui bun destin a regizat la alcătuirea acestei constelații *unice* pe firmamentul judaismului român.

Dr. Enric Pekelman

Din aspectele reclădirii Palestinei

Free Trial
Created by Paint S

Ogorul Evreesc

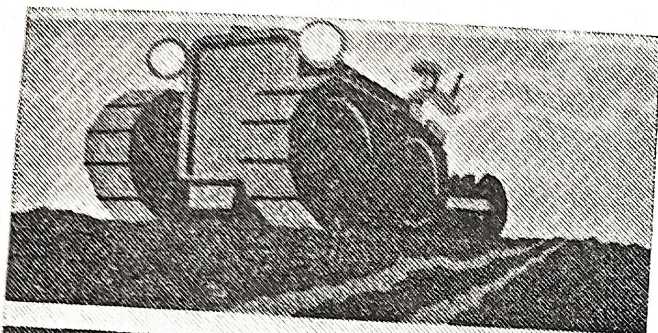
Din aspectele reclădirii Palestinei

Culesul portocalelor

Obiectivele

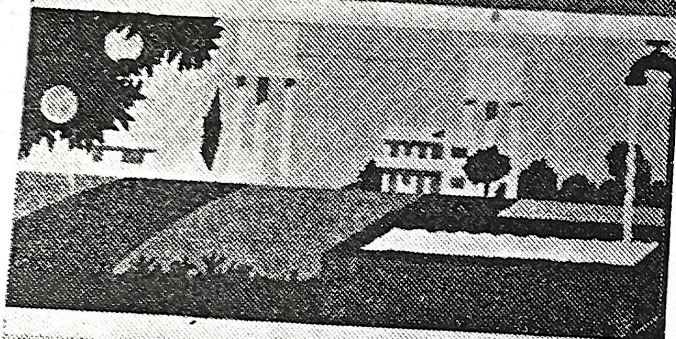
Fondului Național Evreesc

**Achiziții de terenuri :
375.000 dunami**

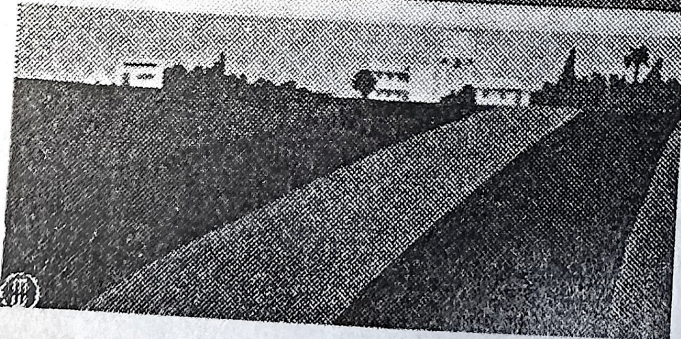
**Drenarea și asanarea
terenurilor : în 53
colonii.**

**Instalații de apă :
în 57 state.**

**Plantații :
2.200.000 pomi**

**Circa 45.000 suflete
trăesc pe terenurile
Keren Kajemeth-ului**

In timpul tulburărilor
Veghea de noapte în colonie

Realizările Keren Hayesod-ului în Eretz Israel

Trial
Created by Paint S

1 Aprilie 1921 — 31 Martie 1937

34.0% £ 2,055,124

Agricultură

17.3% £ 1,045,915

Educație

11.9% £ 716,378

Irigație

9.4% £ 564,710

Lucrări publice

8.0% £ 481,144

Colonizare urbană, muncă și industrie

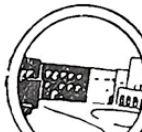
7.7% £ 463,702

Instituții naționale, comunale și religioase

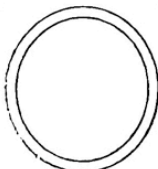
5.3% £ 320,959

Sănătate

5.3% £ 319,727

Administrație

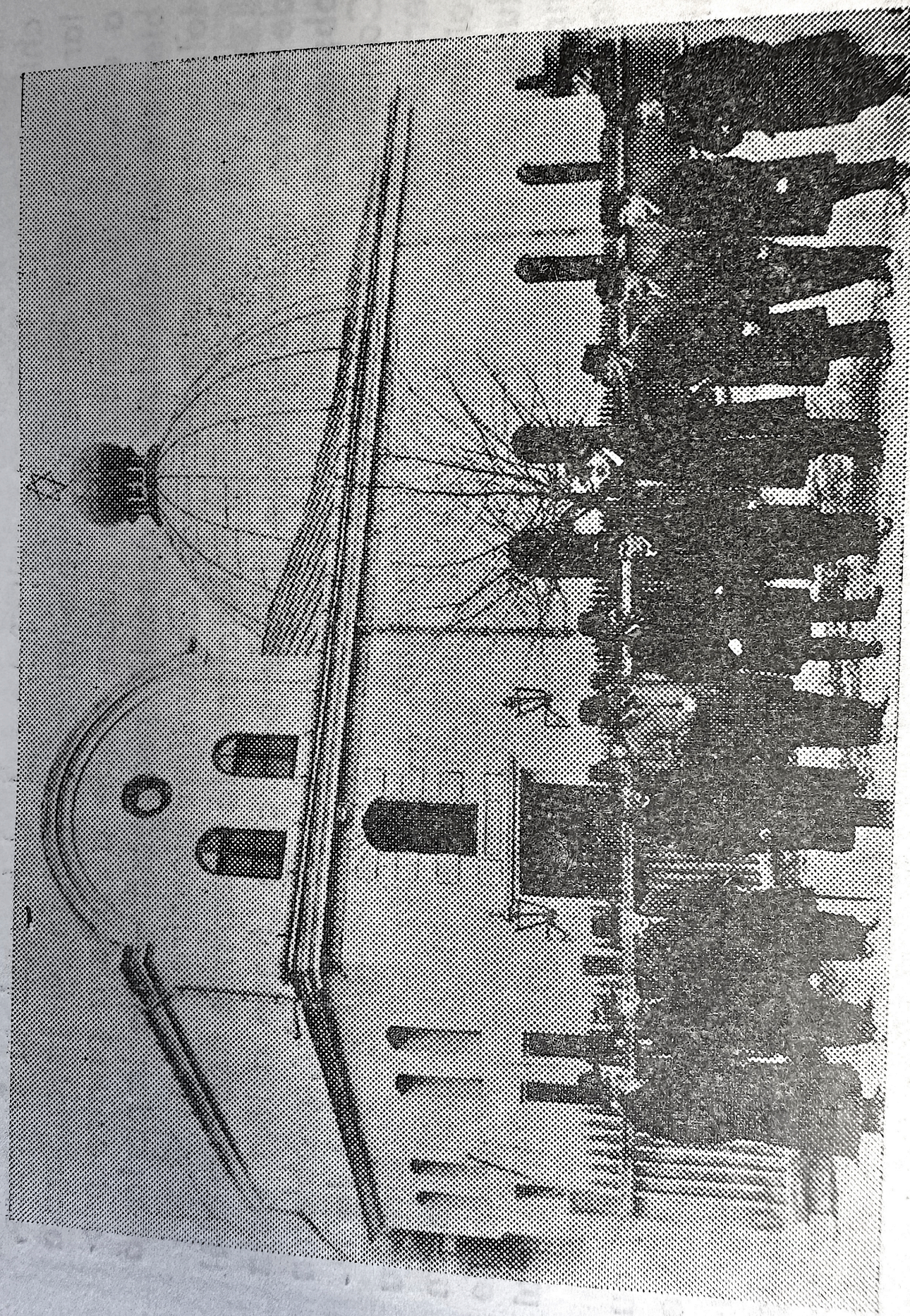

1.1% £ 69,033

Diverse

Keren Hayesodu în cei 16 ani de existență a constituit
baza reînălțării Eretz Izrael-ului.
Keren Hayessodul asigură și pentru viitor reconstrucția
patriei evreiești.

Created by Paint S

Sinagoga Mare din Iași

Tipuri de evrei

Free Trial
Created by Paint S

Rândul I Evreu aschenaz

Rândul II Evreu caucazian

Rândul III Evreu falaschas

Evreu sefard

Evreu bucharian

Evreu negru

Evreu samaritean

Evreu iemenit

Evreu chinez

cam pe la 1450 când se fac primele aşezări de evrei veniţi din Polonia, iar existenţa ei legală începe odată cu legătura dintre ea şi Domnitorii ţării.

Mormânt din anul 1757 în cimitirul
din Ciurchi.

Primele documente care ne vorbesc de vechimea evreilor în Iaşi şi deci a unei Comunităţi, sunt pietrele funerare din cimitirul situat în partea de jos a oraşului, în Ciurchi, dintre care cea mai veche ar purta data anului 1467. Scriitorul *Iosef Solomon Delmedigo* în scrierea sa „Elim” tipărită la Amsterdam în anul 1629, vorbeşte de existenţa unei Comunităţi înfloritoare în oraşul nostru.

Despre Iaşi pomeneşte, către anul 1500, Rabbî

Iosef Saloma în cartea sa „Maṭref-la-Hochina” :

„Rabi a plecat din Polonia şi fiind în oraşul Iaşi din Valahia, a întâlnit un bărbat sfânt şi savant, rabi Şaloma ben Arwai (Aruvai) care de peste 40 de ani se ocupă cu studierea Cabalei, în care ştiinţă scrisese multe cărţi. Având etatea de 80 de ani s'a dus la Ierusalim. Pe acesta l-a întâlnit şi acesta i-a vorbit.

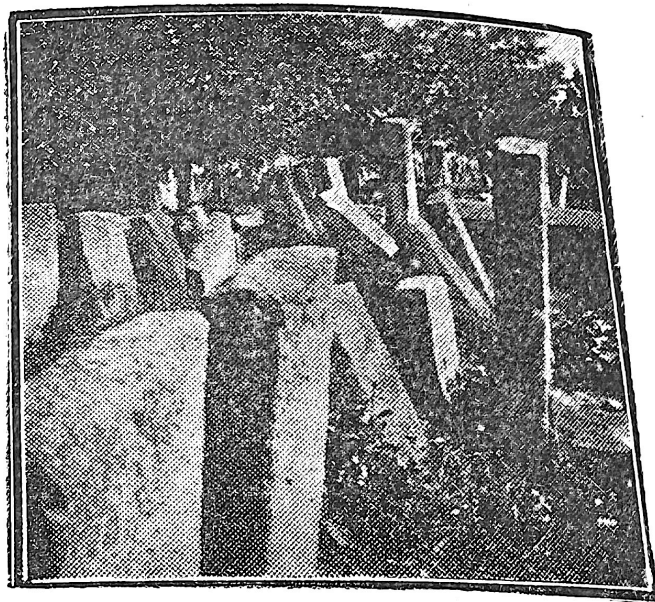
„Constatând la acest bătrân, că n'a lăsat nici un lucru mare (ştiinţa serioasă) să n'o cerceteze, şi cu toate că a fost un mare filosof şi foarte versat în operele lui Ibn Reşod (filosof arab) vorbind tot atât de elogios de ştiinţa cabalei, lucrul l'a impresionat profund pe Rabi etc. (Revista Codrescu anul I No. 11 din 1 August 1916).

Nota ce însoţeşte cele de mai sus arată că Rabbî *Ioseph Solomon Delmedigo* a trăit în secolul al XV, născut fiind la 6 Iulie 1501 (28 Siwen 5351) şi scrierea sa e o apologetică a ştiinţei cabalistice. Discipolul acestuia, Rabbî *Samuel Algazi*, scrie pe la 1500 o prefaţă în care vorbind de maestrul său, povesteşte despre întâlnirea ce a avut-o dînsul cu Rabbî *Saloma ben Arwai*, doctor şezător în Iaşi şi care de 40 de ani se ocupa cu cabala.

Din cele ce premerg, am văzut organizarea comunității, existența ei, concursul ce se dădea obștei ca ea să poată îngriji de interesele ei, considerațiunea din partea oficialității, o solitudine de invidiat. Am mai văzut rolul lui Haham-Bașa cu puterile lui spirituale ce și le exercita de aci, din Iași, asupra întregii țări. Dar dacă acest Haham Bașa avea puterea spirituală, conducătorul obștei, conducătorul laic era Staroste cel Mare, exercitând puterile sale asupra tuturor comunităților și starostele care îngrijea numai de o singură comunitate.

Primul Staroste cel Mare sau „Roș Medina” se cunoaște în Iași anume pe unul Mordhai (1716).

Defunctul Wilhelm Schwartzfeld într'un studiu publicat în anuarul pentru Israeliți din 1895 se ocupă pe larg de această instituțiune, arătând care erau „Roș Medina” în Iași.

Un aspect al cimitirului vechiu din cartierul Ciurchi.

După pietrele funerare aflate în cimitirul din Ciurchi (o mahala a Iașului) Schwartzfeld enumără următorii: *Salom fiul lui Maier* decedat la 1728; *Samuel* decedat la 1732; *Isachar Beer* decedat la 1745; *Iosef fiul lui Isachar Beer* decedat la 1758; *Maier ben Abraham* decedat la 1749; *Țvi ben Simion* decedat la 1769.

Acești mari staroști odihnesc astăzi în vechiul cimitir evreesc, sub cunoscutele căsuțe sau pietre roase de vremuri. Ici și colo, vizitatorul mai poate ceti pe câte o piatră înegrită de vremuri, pompoasa titulatură „*Domnul primar*”, titlul cu care se întitulau în viață fiind „Roș Medina” punând în dreptul semnă-

1) I. B. Brociner, opera citată.

Scurtă privire asupra obârșiei și trecutului Comunității Evreilor din Botoșani

Din date oficiale, din cercetări și inscripții de pe pietre funerare se pare că primele așezări ale Evreilor pe aceste meleaguri au început din prima jumătate a secolului al XVI-lea.

Domnul Artur Goroveiu în lucrarea D-sale intitulată „Monografia orașului Botoșani” la pagina 74 spune că evreii au început să vie în Botoșani din primii ani ai secolului al XVII-lea, adică începând cu anii 1600.

După oarecare dovezi pe care le avem și pe care voi avea onoare a le expune, reese că evreii ar fi avut încă în urmă de această dată, chiar din secolul al XVI-lea, un cimitir, ceea ce denotă o oarecare așezare.

Produsul contemporan al geniului românesc, savantul profesor N. Iorga, în „Analele Academiei Române” 36 pag. 171, constată din „Uricul” cu data din 8/1/1579 a lui Petre Schiopul, Domnul Moldovei, că evreii poloni veneau în Moldova aducând cu ei postavurile leșești pentru a cumpăra în schimb vestitele vite albe pe care le exportau apoi la Danzig și Anglia.

Cum, negoțul cel mare de vite din toată Moldova se făcea atunci în Botoșani, e mult mai sigur că, dacă evreii poloni veneau în grupuri și stăteau mai mult timp aci pentru a face negoț, trebuia să fie existat aci încă în acea vreme un nucleu evreesc.

O altă dovadă că încă înainte de 1600 a existat aci un început de așezare evreească, e lucrarea Comunității pentru obținerea calității de persoană morală și juridică prezentată de defunctul Ghințer în anul 1899 și tipărită pe cheltuiala decedatului Iosef Freifeld, intitulată „Arhiva documentelor Comunității israelite din Botoșani fondată în anul 1540” prin care ne dovedește vechimea cu ajutorul inscripțiilor de pe pietrele funerare ale vechiului cimitir, inscripții ce datează de la anii 1540 înainte. Cu regret, aceste pietre funerare n'au mai putut fi găsite din cauza dărămării gardului cimitirului, a risipirii lor în timpul războiului și a exproprierii unei bune părți din cimitir pentru utilitate publică. Toate cele arătate de defunctul Ghințer în a sa lucrare sunt verosimile, deoarece lucrarea tipărită, cu hrisoave legalizate de Onor Tribunalul Botoșani și înaintată la timp forurilor superioare, nu putea să conție decât adevăruri controlabile.

Prin urmare trebuie să reținem că existau pietre funerare pe vechiul cimitir începând din 1540 înainte.

O dovadă mai sigură, scrisă și autenticată că în 1600 cimitirul a existat, reese clar din hrisovul Domnesc al lui Scarlat Voevod Calimachi din 12 Maiu 1817, a cărui copie autenticată de Trib. Botoșani există și azi unde se arată că în 1810, cimitirul vechiu din Str. Sft. Ilie devenind neîncăpător, breasla jidovilor, cum se numea atunci Comunitatea, prin reprezentanții ei Marcu Lipsanu și Ichim Hahamu, cumpără prin mezat în ziua de 10 Maiu 1810 un teren mărginaș cu lei 4.500 și-l unește cu vechiul țintirim. După 7 ani vânzătorii s'au răsgândit și împreună cu alți târgoveți au făcut o jalbă către Domnitor, ca jidovii să nu mai poată îngropa morții acolo, deoarece se face mare putoare și ca atare vânzătorii să răscumpere terenul vândut. Atunci Domnitorul Scarlat Voevod Calimachi dă hrisovul prevăzut cu pecetea Domnească, că cererea târgoveților este neîntemeiată că, după cercetările cîstitului și credinciosului boier Dumitrache Ștefanache Bil Vel Aga, urmează că jalba e făcută numai de răi răsvrățitori și că adevărații târgoveți trăiesc în bune relațiuni cu jidovii și deaceea hotărăște că breasla jidovilor e liberă ca și mai înainte să-și înmormânteze morții pe acel țintirim *care are o vechime de 200 ani* și că tot ce s'a cumpărat prin mezat nu se poate răscumpăra.

Am ținut să citez această parte din hrisov care, datînd din 12 Maiu 1817, dovedește clar că cimitirul a existat cu două sute ani în urmă, adică la anii 1600 și dacă la acea dată s'a simțit nevoie de cimitir putem admite că au fost așezări mai compacte, ceea ce ar explica începuturile cu 40-50 ani în urmă, începuturi care ar corespunde cu datele de pe pietrele funerare de la 1540 înainte, găsite de Ghințer în acel cimitir.

Un indiciu în plus că, spre sfârșitul secolului al XVI-lea existau oarecari așezări aci, se găsește în „Beis Hadaș” (Casa Nouă) a marelui rabin Ioil Sirsc, lucrare tipărită în Frankfurt pe Ma'n în 1696 și găsită în bibliotecă def. rabin Ezra, pusă nouă la dispoziție de către Dl. I. M. Wexler și publicată în Monografia orașului Botoșani unde se tratează cazul unei femei, a cărei soț s'a pierdut și pentru a se putea remărita face dovadă cu martori că primul ei soț era mort. Această dovadă o face cu martori înaintea unei comisii care, susține lucrarea, e datată până la finele anului 1604.

În 1810 apar primele nume de efori și anume : Ichil Hahamu și Marcu Lipsanu cari au cumpărat în numele breslei jidovilor parcela de cimitir susmenționată.

În 1859, documentele prăfuite și roase de vremuri ne arată pe Herș Summer ca președinte al Comunității care împreună cu rabinul, cu Thora și sub baldahin l'a primit pe Domnitorul Al. I. Cuza la intrarea în Botoșani pe șoseaua lașilor,

Inceputurile spitalului nostru datează de 120 de ani, adică din 1817 fiind instalat în fosta clădire care se află pe terenul unde s'a ridicat mai târziu școala israelită română., azi școala industrială.

Spitalul purta numele de „Hekdoș” unde se internau la un loc, bolnavii, infirmii, cerșetorii, bătrânii și nebunii.

„Hekdoșul” evoluează progresiv și odată cu progresele civilizației devine un spital bine organizat, care se instalează într-o casă închiriată în 1863. pe șoseaua Dorohoiului, azi calea Națională No. 113.

În 1877, Comunitatea de pe atunci în frunte cu I. N. Kesten-

Comunitatea Israelită - Spaniolă din Craiova

Comunitatea Israelită-Spaniolă din Craiova, are o existență care după anumite scrieri istorice internaționale și după unele documente ale Academiei Române, se pare că a fost semnalată pe la anul 1650—deci o vechime de aproape 300 ani. Unul din actele ce s'au putut identifica din cele rămase după un incendiu izbucnit în cancelaria comunității în 1884 și care a distrus o bogată arhivă, cu documente străvechi, datează din 1792. Comunitatea numără 215 capi de familie, circa 700 suflete. Bugetul Comunității e de 7 | 800.000 lei anual și se acoperă din contribuțiile anuale ale enoriașilor, taxe de ceremonii religioase, de închinațiuni și de pietre funerare, din veniturile imobilelor comunității și donațiuni. Recunoscută ca persoană juridică în virtutea jurisprudenței Curții de Casație No. 157 | 1893, ea este guvernată de un statut și de un regulament de aplicare strict respectate.

Primele alegeri efectuate pentru desemnarea Consiliului de Epitropi, au fost prezidate de primarul Craiovei, fostul ministru Gheorghe Chițu, apoi de primar sau delegații săi. În urmă s'a părăsit acest lăudabil obicei.

Nivelul moral înalt al Comunității, menținerea intactă a ritului spaniol și a tuturor tradițiilor sefarde, ordinea și disciplina care domnește în sânul Comunității și în Templu, serviciile religioase înălțătoare, corul impecabil organizat, serviciul interior al Templului și cel administrativ strict și serios ca la o instituție oficială de stat — toate acestea sunt rezultatul muncii, abnegațiuni și jertfelor generațiilor întregi de conducători printre cari trebuiesc amintiți s'au ilustrat personalități ca Samuel Beligrădeanu, Iacob Benvenisti, Max de Mayo, Lazăr Galimir și alții, cari s'au străduit și au reușit să lase moștenire o instituție demnă de admirație. Dacă din cauza vremurilor vitregi starea materială a enoriașilor—înfloritoare odinioară—azi e în suferință, le-a rămas tuturor însă, dragostea de Kehila, pe care o respectă, de care se simt atașați sufletește și în jurul căreia fac zid - jertfind bucuros pentru ea parte din puținul lor avut.

Actualul Consiliu de Epitropi în frunte cu Dl. Dr. Leon Eskenazy, Președintele Comunității și Dl. Dr. David Galano, Roș-a-Caal, continuă cu pricepere și suflet gospodăria acestei instituții, menținând în totul strălucirea moștenită, reușind chiar s'o desvolte.